

GÜNEY KAFKASYA'DA BELİRMEKTE OLAN YENİ POLİTİK DURUM

AVİM

Güney Kafkasyada, son yirmi beş yıldır ikili bir politik yapının geçerli olduğu değerlendirilmektedir. Buna göre, bir tarafta Türkiye, Azerbaycan ve Gürcistandan oluşan, Batı yanlısı bir grup, diğer tarafta ise Batıya rakip (antagonist) olan ve Rusya, İran ve Ermenistandan oluşan öteki grup bulunmaktadır. Ne var ki, son iki ayda yaşanan gelişmeler bölgede yeni bir jeopolitik bağlamın oluşmakta olabileceğine dair sinyaller vermektedir. Ortaya çıkabilecek bu yeni bağlamın, bölge ülkeleri ve dünya siyasetinde etkili bölge dışı aktörler açısından artı ve eksilerinin neler olabileceğinin değerlendirilmesi siyasi analistlerin üzerinde titizlikle çalışması gereken bir konu olarak karşımızda durmaktadır.

Azerbaycan, İran ve Rusya cumhurbaşkanları 8 Ağustos tarihinde Baküde üçlü bir toplantı gerçekleştirmiş ve ulaşım, enerji, turizm, sağlık, eğitim ve tarım gibi alanlarda işbirliği olasılıklarını değerlendirmişlerdir. Bunun yanı sıra, terörizme karşı ortak mücadele konusu da görüşülen konulardan biri olmuştur. Azerbaycan, İran ve Rusya cumhurbaşkanları arasında geçen bu üçlü toplantı sonrasında bir de ortak bildiri yayınlanmıştır. İran Cumhurbaşkanı Ruhani, bir sonraki görüşmenin Tahranda yapılmasını önererek tarafların aralarındaki diyalogu daha da derinleştirme ve çerçevesini genişletme konusunda istekli olduklarını gösteren bir açıklama yapmıştır.

Bu üçlü toplantıda, ulaşım, daha net bir ifadeyle, Hindistan, İran, Körfez ülkeleri, Azerbaycan, Rusya ve daha ötesinde kuzey ve batı Avrupa arasında kargo taşımacılığını sağlamak amacıyla inşası öngörülen 7.200 kilometrelik Uluslararası Kuzey-Güney Nakliye Koridoru, konusundaki görüşmelerin jeostratejik açıdan çok büyük bir öneme sahip olduğu tespit edilmelidir. 7.200 kilometrelik güney-kuzey hattında yeni bir nakliye rotası oluşturulmasını öngören bu projenin, Çinin önderlik ettiği Yeni İpek Yolu Projesi ve dolayısıyla geniş Avrasya bölgesi üzerinde etkileri olacak ve jeopolitik bağlamı çok önemli ölçüde belirleyecek bir proje olduğu aşikardır. Buna ek olarak, terörizme karşı ortak mücadele ibaresinin, son zamanlarda sıkça kullanılmaya başlanan bu tabirin geniş ve derin manaları düşünüldüğünde, gözükenden daha derin politik imalar barındırdığı da düşünülebilir.

Bir diğer önemli gelişme ise, bu üçlü toplantıdan yalnızca bir gün sonra Erdoğan ve Putin arasında St. Petersburgda gerçekleşen görüşmedir. 24 Kasım 2015te Türkiye-Suriye sınırını ihlal eden Rus savaş uçağının bir Türk jeti tarafından düşürülmesini takiben, Türk-Rus ilişkilerinde son derece gerilimli bir döneme girilmiştir. Bu hadiseden yaklaşık 8 ay

sonra gerçekleştirilen görüşmede Erdoğan ve Putin, ilişkileri düzeltmek, hatta 24 Kasım öncesinden de ileri bir seviyeye taşımak konusundaki isteklerini dile getirmişlerdir. Birkaç ay önce öngörülmesi pek de muhtemel olmayan bu gelişmenin, Türkiye'nin 15 Temmuzda gerçekleşen darbe girişimi sonrası ABD ve Avrupanın muğlak tavırları dolayısıyla yaşadığı hayal kırıklığı ve Rusyanın Batı ile olan süregiden jeopolitik mücadelesi çerçevesinde şekillenmiş olduğu iddia edilebilir. Ardındaki neden ne olursa olsun, Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkilerin ilerletilmesi için ciddi bir çabanın olduğu görülmektedir. Bu yakınlaşmayla beraber, Türk yetkililer, Türkiye-Rusya görüşmelerine Azerbaycanı da dahil ederek ikili formatı üçlü bir formata dönüştürme isteklerini dile getirmişlerdir. Bu durum, Türkiye'nin bölgeye bakışına dair önemli ipuçları barındırmaktadır. Bu noktada, Türkiye, Azerbaycan ve Gürcistan arasında oldukça iyi işleyen üçlü bir işbirliğinin ve Türkiye ile İran arasında olumlu seyreden ikili ilişkilerin devam ettiğini göz önünde bulundurmak faydalı olacaktır.

Özetlemek gerekirse, 8 ve 9 Ağustosta gerçekleşen iki görüşmenin, Avrasya bölgesindeki jeopolitik yapıyı değiştirmesi muhtemel başlangıç adımları olma ihtimali söz konusudur. Bu aşamada, bu adımların gelecekteki sonuçlarını kestirebilmek zor olsa da, bölgede yeni bir düzene doğru gidildiğini gösteren emarelerin olduğunu söylemek mümkündür.

Uygulanabilir ve sürdürülebilir adımların atılabilmesi için bu gelişmelerin detaylı tahlillerinin yapılması gerekmektedir. Yine de şu söylenebilir ki, Güney Kafkasyada, ABD, AB ve başta Almanya ve Fransa olmak üzere bazı Avrupa ülkelerinin benmerkezci, idrakten yoksun ve önyargılı tutumlarından da kaynaklanan ve uzun zamandır süregiden çıkmazlar göz önünde bulundurulduğunda, bu gelişmelerin olumlu bir potansiyele sahip olduğu söylenebilir. Nitekim, son yıllarda yaşanan gelişmeler, dış aktörlerin bölgedeki sorunların çözümüne olumlu katkı yapmaktan çok, bu sorunların devamlılığına neden olduğu daha da açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu aşamada, son dönemde oluşmaya başlayan bağlamı, somut sonuçlarını ileride göreceğimizi de akılda tutmak kaydıyla, bir fırsat olarak değerlendirebiliriz.

Yukarıda da belirtildiği üzere, Türkiye ve Rusya, ve Azerbaycan, İran ve Rusya arasında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu ikili ve üçlü görüşmelerin dörtlü bir formata dönüştürülmesi üzerinde düşünmeye değer bir fikirdir. Bunun yanında, Güney Kafkasyanın yalnızca bu dört ülkeden ibaret olmadığı, Ermenistan ve Gürcistan'ın da bölge ülkeleri olduğu, ayrıca bölgedeki temel ihtilaflar olan Karabağ, Abhazya ve Güney Osetya meselelerinin tarafları olduğu da unutulmamalıdır. Bu nedenle, ilk aşamada oluşturulacak dörtlü formatın ötesinde, bölgede kapsamlı bir işbirliğini sağlayacak umut vadeden bir yol takip etmek için, Türkiye, Azerbaycan, İran ve Rusyanın yanı sıra, Gürcistan ve Ermenistanı da içine alacak, böylece anlaşmazlıkların çözülmesine katkı sağlayacak bir diyalogun geliştirilmesi gerekmektedir. Bölge ülkeleri arasında böylesi bir diyalog ve işbirliği, pratik (uygulanabilir) prensipler üzerine inşa edilebilir.

Bu durumda esas meselelerden biri pratik prensipleri akılcıl bir yolla ortaya çıkartmaktır. Bu prensipleri bulmak için, bütün eksiklerine rağmen kullanılabilir en uygun temel uluslararası hukuktur. Dolayısıyla, pratik prensipler uluslararası düzen ve hukukun esas ilkelerinden çıkartılmalıdır. Bu durumda, en temel prensip, ülkelerin ulusal egemenliklerinin ihlal edilemezliği ve bunun bir bileşeni olarak ülkesel bütünüğün ihlal

edilemezliği olmalıdır. Güney Kafkasyada, ülkeler arasında karşılıklı saygı ve uluslararası hukuka uyum, barış ve refahın sağlanması için çok önemli fırsatlar ortaya çıkaracaktır. Bölgede uzun zamandır süregiden çıkmazlar düşünöldüğünde, bu denemeye değer bir olasılıktır.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: AVİM, . 2026. "GÜNEY KAFKASYA'DA BELİRMEKTE OLAN YENİ POLİTİK DURUM ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2016 / 47. Eylül 07. Erişim Haziran 23, 2026. <https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/GUNEY-KAFKASYA-DA-BELIRMEKTE-OLAN-YENI-POLITIK-DURUM>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır